

แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมในเขตอุทยาน
แห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี
GUIDELINES FOR PARTICIPATORY TOURIST ATTRACTION MANAGEMENT
IN THE AREA OF PHA TAEM NATIONAL PARK
UBON RATCHATHANI PROVINCE

ประมวณ รัตนวัน¹, รัตนะ ปัญญาภา² และไพศาล พากเพียร³
Pramuan Rattanwan¹, Rattana Panyapa² and Paisan Phakphian³
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี¹⁻³
Ubon Ratchathani Rajabhat University¹⁻³
E-mail: Pramuan.ratt@gmail.com¹

ได้รับบทความ: 29 มีนาคม 2568; แก้ไขบทความ: 31 พฤษภาคม 2568; ตอรับตีพิมพ์: 31 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม ในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีส่วนร่วม ในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติผาแต้ม ผู้ประกอบการ จำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณและแบบสัมภาษณ์ สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการวิจัยเชิงปริมาณวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและนำเสนอผลการวิจัยในเชิงพรรณนาเนื้อความ

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม ประกอบด้วย 3 แนวทางหลัก คือ 1) แนวทางการพัฒนาศักยภาพของชุมชนและกลุ่มเครือข่ายของชุมชนแบบมีส่วนร่วมในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม ได้แก่ การสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบทางสังคม การสร้างค่านิยมร่วม การสร้างความศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อผู้นำการสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของและความต้องการรวมกลุ่มของชุมชน และการพัฒนาทรัพยากรและความสามารถของคนในชุมชนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี 2) แนวทางการพัฒนาหลักการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ของชุมชนแบบมีส่วนร่วม ในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ การกำหนดทิศทาง เป้าหมายและกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน การกำหนดโครงสร้างการบริหารอย่างเป็นทางการ การพัฒนาบริการ และการจัดการแบบห่วงโซ่อุปทาน การพัฒนาความสามารถจัดรายได้และงบประมาณ การพัฒนาแผนการตลาดของชุมชน การพัฒนาระบบฐานข้อมูล ช่องทาง และสื่อประชาสัมพันธ์ของชุมชน และการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานในการจัดการการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม ในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี อย่างเป็นระบบ และ 3) แนวทางการพัฒนาการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี

ได้แก่ การพัฒนาด้านการส่งเสริมการขาย การท่องเที่ยวของชุมชนในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี และการพัฒนาด้าน การประชาสัมพันธ์จากสื่อและเครือข่ายภาคีต่าง ๆ

คำสำคัญ: แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยว, การมีส่วนร่วม

Abstract

The objectives of this research are 1) study the management of community-based tourist attractions in Pha Taem National Park and 2) study the management of community-based tourist attractions in Pha Taem National Park. The sample consisted of 400 tourists. Key informants included 24 community leaders, Pha Taem National Park officials, and entrepreneurs. The research instruments included questionnaires for quantitative research and interviews for qualitative research. In quantitative research, data were analyzed using statistics such as percentage, mean, and standard deviation. Qualitative research used content analysis and presented the results in a descriptive manner.

The research results found that the overall participation in the management of participatory tourist attractions in Pha Taem National Park was at a high level. The guidelines for the management of participatory tourist attractions in Pha Taem National Park consisted of 3 main guidelines: 1) Guidelines for developing the potential of communities and networks of community groups in Pha Taem National Park, including building public consciousness and social responsibility, creating shared values, building faith and confidence in leaders, creating a sense of ownership and the need to unite communities, and developing resources and capabilities of people in the community to keep up with changes in technology. 2) Guidelines for developing the principles of strategic management and administration of community groups in Pha Taem National Park, Ubon Ratchathani Province, including setting the direction, goals and strategies for community tourism development, setting a formal management structure, developing services and managing in a supply chain, developing the ability to generate income and budget, developing community marketing plans, developing systems, databases, channels and public relations media of the community, and systematically monitoring and evaluating the implementation of the management of participatory tourism in Pha Taem National Park, Ubon Ratchathani Province. 3) Guidelines for developing access to tourist attractions in Pha Taem National Park, Ubon Ratchathani Province, including developing the promotion of tourism sales for communities in Pha Taem National Park, Ubon Ratchathani Province, and developing public relations from media and various networks.

Keywords: Guidelines for tourist attraction management, Participation

บทนำ

อุทยานแหรงชาติผาแต้ม พื้นที่ประมาณ 340 ตารางกิโลเมตร (212,500 ไร่) อยู่ในพื้นที่สามอำเภอประกอบดว้ยอำเภอโขงเจียม อำเภอศรีเมืองใหม่ และอำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี มีสภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์ สัตว์ป่านานาชนิด มีนกที่สำรวจพบจำนวนไม่น้อยกว่า 200 ชนิด มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท 1.) แหล่งโบราณสถานภาพเขียนสีโบราณ สมัยก่อนประวัติศาสตร์ อายุราว 3,000-4,000 ปีที่บริเวณผาขามผาแต้ม ผาเจ็ก ผาเมย และกระจายทั่วไปในเขตอุทยานฯ รวมประมาณ 39 แห่ง 2.) แหล่งท่องเที่ยวประเภทจุดชมวิวทิวทัศน์ เช่น จุดชมวิวพระอาทิตย์ขึ้นก่อนใครในสยาม บริเวณผาชนะได จุดชมวิวบริเวณผาแต้ม จุดชมวิวผาโสก 3.) แหล่งท่องเที่ยวประเภทเสาเฉลียงหินรูปร่างแปลกตา เช่น เสาเฉลียงผาแต้ม เสาเฉลียงยักษ์ เสาเฉลียงคู่ผาชนะได 4.) แหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตก เช่น น้ำตกสร้อยสวรรค์ น้ำตกแสงจันทร์ (น้ำตกกู) น้ำตกทุ่งนาเมือง และน้ำตกห้วยพอก และยังมีแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกไม้งามตามรอยเสด็จ เป็นแปลงทุ่งดอกไม้ป่านามพระราชทาน 5 ชนิด ประกอบด้วย ดุสิตา สร้อยสุวรรณา มณีเทวา ทิพเกสร สรัสจันทร มีเนื้อที่ประมาณ 46 ไร่ เป็นทุ่งดอกไม้ป่าขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย (อุทยานแหรงชาติผาแต้ม, 2566: 14)

อุทยานแหรงชาติผาแต้มมีชุมชนรอบแนวเขตอุทยานฯ จำนวน 25 หมู่บ้าน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและเลี้ยงสัตว์ การใช้ประโยชน์จากอุทยานฯ ส่วนใหญ่เกิดจากการใช้ทรัพยากรโดยตรง เช่น การหาของป่า การใช้ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งยังขาดการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ในพื้นที่อำเภอโขงเจียม มีผู้ประกอบการด้านโรงแรมและที่พักประมาณ 400 ห้อง ถือเป็นเครือขายการท่องเที่ยวที่สำคัญที่จะสร้างรายได้ให้กับอำเภอโขงเจียม การจัดการแหล่งท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องมีการจัดการแบบบูรณาการจากทุกภาคส่วน เพื่อกำหนดเป็นเป้าหมายในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการพัฒนาบุคลากรในให้บริการด้านการท่องเที่ยว เพื่อกำหนดทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาให้มีความมั่นคงยั่งยืน ซึ่งจะผลต่อรายได้ความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ให้มีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้นต่อไป (อุทยานแหรงชาติผาแต้ม, 2566: 14)

อุทยานแหรงชาติผาแต้ม ถูกกำหนดให้อยู่ในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานีและภาคอีสานตอนล่าง ซึ่งประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวเขื่อนสิรินทร วัดภูพร้าว ด่านชายแดนช่องเม็ก จมชมวิวแม่น้ำสองสี อำเภอโขงเจียม อุทยานแหรงชาติผาแต้ม สามพันโบก และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอำเภอเขมราช มีสถิตินักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวชมประมาณปีละไม่ต่ำกว่า 160,000 คน มีสิ่งอำนวยความสะดวกและศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นแหล่งบริการข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน เจ้าหน้าที่อุทยานฯได้มีการฝึกอบรมการให้บริการกับนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชม เพื่อส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวกลับมาเยือนอีกครั้งหรือแนะนำให้นักท่องเที่ยวอื่นมาเยี่ยมชม อุทยานแหรงชาติผาแต้ม ได้กำหนดกรอบการบริหารจัดการอุทยานแหรงชาติตามแผนการบริหารจัดการอุทยานฯ (พ.ศ. 2566-2570) ซึ่งได้กำหนดเขตการจัดการภายในพื้นที่อุทยานแหรงชาติ ในพื้นที่เขตบริการและและเขตนันทนาการกลางแจ้งสามารถดำเนินการพัฒนาเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในอุทยานได้ ซึ่งจะเกิดแหล่งท่องเที่ยวใหม่ เช่น ผาโสก ฮ่องวรรณนา น้ำตกโบกละครโดยการจักการแหล่งท่องเที่ยวใหม่เหล่านี้ จะให้ชุมชนมีส่วนร่วมได้ดำเนินการกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างการมี

ส่วนร่วมของชุมชนและสร้างรายได้ให้กับชุมชนต่อไป การท่องเที่ยวยังถือเป็นกิจกรรมหลักของประเทศในการกระตุ้นเศรษฐกิจ ทำให้ชุมชนและผู้ประกอบการรอบแหล่งท่องเที่ยวมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก การนำเที่ยว การขายสินค้าชุมชน ไม่ว่าจะเป็นอาหาร ของที่ระลึก ให้แก่นักท่องเที่ยวมาเยือน แต่จากสถิตินักท่องเที่ยว 5 ปีย้อนหลัง (2562-2566) ที่มาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติผาแต้ม พบว่า มีจำนวนลดลงทุกปี สาเหตุหนึ่งเกิดจากการระบาดของโรคโควิด 2019 และภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับสภาพสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมความเป็นอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว และให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม ตระหนักถึงผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนให้ชุมชนมีส่วนร่วมและกำหนดทิศทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ให้มีความยั่งยืน ต้องดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของ 4 กลุ่ม ประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคประชาชนหรือชุมชน ภาคผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว และจากนักท่องเที่ยว จึงจะทำให้เกิดการพัฒนาร่องท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม ในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม ในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม ในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพมีรายละเอียดของระเบียบวิธีวิจัยดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ สุ่มจำนวนนักท่องเที่ยว ในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี (จำนวนนี้ใช้กลุ่มตัวอย่าง 400 คน) โดยการกำหนดขนาดของตัวอย่างผู้วิจัยกำหนดค่าสัดส่วนของประชากรโดยคาดว่าสัดส่วนของลักษณะประชากรเท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5 % และระดับความเชื่อมั่น 95 % ใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Krejcie & Morgan ซึ่งเป็นสูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่มีความเหมาะสมเพราะผู้วิจัยรู้จำนวนของกลุ่มประชากรที่แน่นอน ช่วยทำให้นิยามของกลุ่มตัวอย่างไม่เล็กลงไป

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้แทนภาคประชาชน (ชุมชนละ 2 คน 6 ชุมชน) 12 คน ผู้นำชุมชน (กำนัน และ ผู้ใหญ่บ้าน) 6 คน เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติผาแต้ม 4 คน และผู้ประกอบการ 2 คน รวมทั้งหมด 24 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ สร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิด วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของประชากรเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ ให้เลือกตอบเพียงข้อเดียวหรือมากกว่า

ส่วนที่ 2 การศึกษาที่เกี่ยวกับสภาพการจัดการท่องเที่ยวและแนวทางเกี่ยวกับแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบให้เลือกตอบเพียงข้อเดียวหรือมากกว่า และแบบของลิเคิร์ต (Likert's scale)

ส่วนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของประชากรในแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม ในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ แบบสอบถามฉบับนี้ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม ในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จากนั้นนำมากำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย กำหนดนิยามและเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

2. สร้างแบบสอบถามและสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม ในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม ตามแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. ตรวจสอบคุณภาพของเนื้อหาของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ว่าครอบคลุมวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ค่าความสอดคล้อง (IOC) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แล้วนำมาปรับปรุงเนื้อหาตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ

4. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ได้ปรับปรุงเนื้อหาตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญไปเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากแบบสอบถาม โดยเลือกแจกกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากเอกสารแผนการจัดการอุทยานแห่งชาติผาแต้ม งานวิจัยวิทยานิพนธ์ เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงพรรณนาเป็นสถิติที่ใช้ในการสรุปลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ความถี่ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าเฉลี่ย โดยผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จาก แบบสอบถามไปอธิบายระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ตามค่าของคะแนนเฉลี่ยและเกณฑ์การให้ คะแนนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาเรียงระดับความสำคัญและหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview form) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม ในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม ท้องที่จังหวัดอุบลราชธานี โดยมี

ประเด็นสัมภาษณ์ทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการบริหารและการจัดการของอุทยานแห่งชาติผาแต้ม 2. ด้านการ

บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และ 3. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติผาแต้ม โดยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) รวมจำนวน 24 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (interview)
2. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร สรุปความตามประเด็นสำคัญ
3. นำเสนอข้อมูลในรูปความเรียงตามวัตถุประสงค์

ผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว แบบมีส่วนร่วมในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.48$, $S.D = 0.95$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน/การบริหารจัดการ ($\bar{X} = 3.60$, $S.D = 0.94$) รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.51$, $S.D = 0.94$) ด้านการปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.49$, $S.D = 0.65$) และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ($\bar{X} = 3.34$, $S.D = 0.97$) ตามลำดับ

1 ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน/การบริหารจัดการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน/การบริหารจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.60$, $S.D = 0.94$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การดูแลรักษาความสะอาดและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติผาแต้ม ($\bar{X} = 3.76$, $S.D = 1.13$) รองลงมาคือ การให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยวที่มาอุทยานแห่งชาติผาแต้ม ($\bar{X} = 3.58$, $S.D = 1.01$) การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาของแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติผาแต้ม ($\bar{X} = 3.58$, $S.D = 1.11$) และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติผาแต้ม ($\bar{X} = 3.56$, $S.D = 1.08$) ตามลำดับ

1.2 ด้านการปฏิบัติ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการปฏิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.49$, $S.D = 0.96$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประชุมเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติผาแต้ม ($\bar{X} = 3.51$, $S.D = 0.99$) การให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแผนการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

อุทยานแห่งชาติผาแต้ม ($\bar{X} = 3.51, S.D = 1.09$) รองลงมาคือ การเสนอแนวทางในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติผาแต้ม ($\bar{X} = 3.50, S.D = 1.00$) การให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค ที่อาจเกิดขึ้นได้ในแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติผาแต้ม ($\bar{X} = 3.50, S.D = 1.12$) และการเสนอแนวทางในการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ ผาแต้ม ($\bar{X} = 3.44, S.D = 1.10$)

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานีด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.51, S.D = 0.94$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ได้รับประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวหรือนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.68, S.D = 1.00$) รองลงมาคือ ได้รับประโยชน์จากการดำเนินงาน / กิจกรรมของอุทยานแห่งชาติผาแต้ม ($\bar{X} = 3.58, S.D = 1.10$) และได้รับประโยชน์จากการปรับปรุงหรือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติผาแต้ม ($\bar{X} = 3.46, S.D = 1.08$) ตามลำดับ

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานีด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.34, S.D = 0.97$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การติดตามและประเมินผลด้านปัญหาและอุปสรรค ที่เกิดขึ้นจาก ($\bar{X} = 3.41, S.D = 1.06$) รองลงมาคือ การเสนอแนวทางแก้ไขปรับปรุงในจัดการอุทยานแห่งชาติผาแต้ม ($\bar{X} = 3.38, S.D = 1.06$) และติดตามผลของแผนการจัดการอุทยานแห่งชาติ ผาแต้ม ($\bar{X} = 3.34, S.D = 1.06$) ตามลำดับ

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมในอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม ในอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้

3.1 ปัญหาอุปสรรค ได้แก่ แนวเขตอุทยานยังไม่ชัดเจน ขอเสนอให้เจ้าหน้าที่อุทยานและชาวบ้านดูแลเขตและแก้ปัญหาาร่วมกัน ปัญหาเรื่องอุทยานเข้ามารุกรานพื้นที่ทำกิน ที่อยู่อาศัยในชุมชน ไม่อยากให้อุทยานเข้ามารุกรานในพื้นที่มากเกินไป ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่ของป่าดงนาทามจะมรผลกระทบตอชุมชน อยากให้มีการแก้ปัญหาในส่วนนี้ ปัญหาที่มีการบุกรุกป่าความแห้งแล้งของพื้นที่อุทยาน อุปรวรรคมีรอยแยกของชั้นหินเสี่ยงต่อการถล่มของหินอยู่หลายจุด และขาดแคลนน้ำใช้ ทำให้น้ำใช้สำหรับนักท่องเที่ยวไม่เพียงพอ

3.2 ข้อเสนอแนะ อยากให้ทางอุทยานแห่งชาติช่วยเป็นพี่เลี้ยงและช่วยสนับสนุนการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ช่วยสนับสนุนให้ความรู้กับชุมชน อยากให้ทางอุทยานจัดการปึกหมุดแนวเขตอุทยานให้ชัดเจน เพื่อแก้ปัญหาบุกรุกของชาวบ้านหรือทางอุทยานบุกรุกชาวบ้าน สภาพถนนเข้าแหล่งท่องเที่ยวควรเร่งปรับปรุง อยากให้มีการให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในการค้าขายหรือกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติผาแต้ม ให้เจ้าหน้าที่เห็นความสำคัญของชาวบ้านด้วย เพื่อที่จะได้รับ

ความเป็นธรรมทั้ง 2 ฝ่าย ในการสร้างรายได้ ประชาสัมพันธ์ช่องทางในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการมากขึ้น ช่วยกันอนุรักษ์และรักษาสีงแวดล้อมภายในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของอุทยานผาแต้มเป็นเรื่องที่ดีมาก เพื่อสร้างความมั่นคง ยั่งยืน และเกิดผลดีต่อผู้มาเยือนที่ได้เห็นถึงการดูแลเป็นอย่างดี

4. แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี

จากการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม ในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งในด้านการมีส่วนร่วม ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในชุมชน ผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม ในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย 3 แนวทางหลักคือ

4.1 แนวทางการพัฒนาศักยภาพของชุมชนและกลุ่มเครือข่ายของชุมชนแบบมีส่วนร่วมในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ การสร้างจิตสำนึกและ ความรับผิดชอบทางสังคม การสร้างค่านิยมร่วม การสร้างความศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อผู้นำ การสร้างความรู้สึกรับรู้เป็นเจ้าของและความต้องการรวมกลุ่มของชุมชน และการพัฒนาทรัพยากรและความสามารถของคนในชุมชนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี

4.2 แนวทางการพัฒนาหลักการบริหารและการเชิงกลยุทธ์ของชุมชนแบบ มีส่วนร่วมในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ การกำหนดทิศทาง เป้าหมายและกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน การกำหนดโครงสร้างการบริหารอย่างเป็นทางการ การพัฒนาการบริการ และการจัดการแบบห่วงโซ่อุปทาน การพัฒนา ความสามารถจัดรายได้และงบประมาณ การพัฒนาแผนการตลาดของชุมชน การพัฒนาระบบ ฐานข้อมูล ช่องทาง และสื่อประชาสัมพันธ์ของชุมชน และการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานในการจัดการการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม ในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี อย่างเป็นระบบ

4.3 แนวทางการพัฒนาการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ การพัฒนาด้านการส่งเสริมการขาย การท่องเที่ยวของชุมชนในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี และการพัฒนาด้านการประชาสัมพันธ์จากสื่อและเครือข่ายภาคีต่างๆ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม ในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี มีประเด็นที่น่าสนใจที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม ในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสอดคล้องกับงานวิจัยของหทัยชนก คะตะสมบูรณ์ (2563: 474-285) ทำ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน:กรณีศึกษาตำบลเนินศาลา อำเภอกงหรา จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าการพัฒนาทักษะกระบวนการเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชน ให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นบนหลักการพึ่งพาตนเองบนฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) คนในชุมชนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงทุกด้านโดยเรียนรู้ได้ด้วยเชิงประจักษ์ในพฤติกรรมผ่านกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพ การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาศักยภาพของชุมชนอย่างต่อเนื่อง 4) การเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน การนำชุมชนไปเรียนรู้ร่วมกับชุมชนอื่น และชุมชนพื้นที่อื่นมาเรียนรู้ร่วมกันพร้อมกับการพัฒนานวัตกรรมชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตและซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของกฤติยา สมศิลา (2559: 94) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโปงแบบมีส่วนร่วม อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในชุมชนบ้านโปงยังมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนอยู่ในระดับที่ไม่สูงมาก ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ปัจจัยที่สำคัญสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม นั้น การที่ให้ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนหรือคำนึงถึงความต้องการของประชาชน จึงทำให้การดำเนินงานบรรลุเป้าประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบได้ แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม ในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย 3 แนวทางหลัก คือ 1) แนวทางการพัฒนาศักยภาพของชุมชนและกลุ่มเครือข่ายของชุมชนแบบมีส่วนร่วม ในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ การสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบทางสังคม การสร้างค่านิยมร่วม การสร้างความศรัทธา และความเชื่อมั่นต่อผู้นำ การสร้างความรู้สึกรักความเป็นเจ้าของและความต้องการรวมกลุ่มของชุมชน และการพัฒนาทรัพยากรและความสามารถของคนในชุมชนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี

2) แนวทางการพัฒนาหลักการบริหารและการจัดการเชิงกลยุทธ์ของชุมชนแบบมีส่วนร่วม ในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ การกำหนดทิศทาง เป้าหมายและกลยุทธ์การพัฒนา การท่องเที่ยวของชุมชน การกำหนดโครงสร้างการบริหารอย่างเป็นทางการ การพัฒนาการบริการ และการจัดการแบบห่วงโซ่อุปทาน การพัฒนา ความสามารถจัดรายได้และงบประมาณ การพัฒนาแผนการตลาดของชุมชน การพัฒนาระบบ ฐานข้อมูล ช่องทาง และสื่อประชาสัมพันธ์ของชุมชน และการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานในการจัดการการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม ในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี อย่างเป็นระบบ และ

3) แนวทาง การพัฒนาการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ การพัฒนาด้านการส่งเสริมการขาย การท่องเที่ยวของชุมชนในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี และการพัฒนาด้านการประชาสัมพันธ์จากสื่อและเครือข่ายภาคีต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสิงห์ทอง เดชเคนธ (2562: บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผลการวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของ ชุมชนอำเภอวังน้ำเขียว

จังหวัดนครราชสีมา คือ 1) หน่วยงานภาครัฐระดับผู้บริหารประเทศจำเป็นต้องเร่งรัด ในการแก้ปัญหาข้อพิพาท ระหว่าง ภาครัฐกิจ ประชาชน กับกรมอุทยานฯ 2) ภาครัฐต้องเร่งสนับสนุนหา แหล่งเงินทุนในระบบ 3) สนับสนุนด้านการตลาด สถานที่ให้กับประชาชนในท้องถิ่นได้นำสินค้าของ ครัวเรือนจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว 4) เสริมสร้าง ความร่วมมือร่วมใจและความเข้าใจ อันดีร่วมกัน ระหว่างภาครัฐและภาครัฐกิจและประชาชนในพื้นที่ 5) ภาครัฐจะต้องกำหนดแนวเขตป่า และชุมชน ให้ชัดเจน เพื่อให้คน ป่า และสัตว์ป่า อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ 6) ภาครัฐต้องเร่งสนับสนุนระบบ สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานให้กับภาครัฐกิจและประชาชนในพื้นที่ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า แนวทางใน การจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ซึ่ง ส่วนที่สำคัญคือภาครัฐ โดยการสนับสนุนหาแหล่งเงินทุน สนับสนุนด้านการตลาด เสริมสร้าง ความร่วมมือร่วมใจและความเข้าใจอันดีร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาครัฐกิจและประชาชนในพื้นที่ ให้ ประชาชนในท้องถิ่นได้นำสินค้าของครัวเรือนจำหน่าย ให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นการสร้างรายได้ และเกิดความยั่งยืนในชุมชน

สรุปผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว แบบ มีร่วมในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อ พิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน/การบริหาร จัดการ รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการปฏิบัติ และด้านการมีส่วน ร่วมในการติดตามประเมินผล ตามลำดับ

2. แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี จากการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม ในเขตอุทยาน แห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งในด้านการมีส่วนร่วม ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ รวมทั้ง การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในชุมชน ผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยว แบบมีส่วนร่วม ในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย 3 แนวทางหลัก คือ

2.1 แนวทางการพัฒนาศักยภาพของชุมชนและกลุ่มเครือข่ายของชุมชนแบบมีส่วนร่วม ในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ การสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบ ทางสังคม การสร้างค่านิยมร่วม การสร้างความศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อผู้นำ การสร้างความรู้สึ กความเป็นเจ้าของและความต้องการรวมกลุ่มของชุมชน และการพัฒนาทรัพยากรและความสามารถ ของคนในชุมชนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี

2.2 แนวทางการพัฒนาหลักการบริหารและจัดการเชิงกลยุทธ์ของชุมชนแบบมีส่วน ร่วมในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ การกำหนดทิศทาง เป้าหมายและกล ยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน การกำหนดโครงสร้างการบริหารอย่างเป็นทางการ การ พัฒนาบริการ และการจัดการแบบห่วงโซ่อุปทาน การพัฒนา ความสามารถจัดรายได้และ

งบประมาณการพัฒนาแผนการตลาดของชุมชน การพัฒนาระบบ ฐานข้อมูล ช่องทาง และสื่อประชาสัมพันธ์ของชุมชน และการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานในการจัดการการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม ในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี อย่างเป็นระบบ

2.3 แนวทางการพัฒนาการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ การพัฒนาด้านการส่งเสริมการขาย การท่องเที่ยวของชุมชนในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี และการพัฒนาด้านการประชาสัมพันธ์จากสื่อและเครือข่ายภาคีต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 การสร้างโอกาส การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับชุมชน การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกระดับในชุมชนได้พัฒนาทักษะ ความรู้ และให้ความสำคัญต่อบทบาทของประชาชนในการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อการตระหนัก ถึงบทบาทหน้าที่ของประชาชนในชุมชน โดยเริ่มจัดการกระบวนการเรียนรู้ในระดับครัวเรือนเป็นหน่วยที่เล็กที่สุด ชุมชนต้องสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนมากกว่าที่เป็นอยู่มีผลต่อการมีจิตใจที่มุ่งมั่น ในการดำเนินกิจกรรม ส่งผลให้เกิดการพัฒนาทั้งตนเองและชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง

1.2 ควรมีการส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม ในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้มให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

1.3 ควรมีการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ ให้มากกว่านี้เพื่อให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ สนับสนุนส่งเสริมประชาสัมพันธ์อย่างจริงจัง และควรประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษากระบวนการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม ในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี

2.2 ควรมีการศึกษากระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม ในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี

2.3 ควรทำการศึกษาทางด้านการส่งเสริมการตลาด เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวมากขึ้น

2.4 ควรมีการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับแนวทางวิธีการส่งเสริมการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี

เอกสารอ้างอิง

- กฤติยา สมศิลา. (2559). แนวทางการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโพนแบบมีส่วนร่วม อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต), สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปรัชญา เวสารัชช์ และเทพศักดิ์ บุญรัตน์พันธุ์. (2544). การบริหารแผนงานโครงการพัฒนาท้องถิ่นและชนบท (พิมพ์ครั้งที่ 6). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.
- สิงห์ทอง เดชคณะศ. (2562). การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัด นครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสแตมฟอร์ด.
- หทัยชนก คตะสมบุรณ์. (2563). การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาตำบลเนินศาลา อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 8(2): 474-285.
- อุทยานแห่งชาติผาแต้ม. (2566). แผนการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติผาแต้ม พ.ศ.2566 - 2570. อุบลราชธานี: อุทยานแห่งชาติผาแต้ม.